

УДК 371.315:811.111

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ ВЕДЕННЯ ДИСКУСІЇ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ НА ОСНОВІ ПРОБЛЕМНИХ СИТУАЦІЙ

Зайцева І. В., Писанко М. Л.

irenenazaruk8@gmail.com; marijka2177@gmail.com

Київський національний лінгвістичний університет

Дата надходження 17.10.2017. Рекомендовано до друку 1.11.2017.

Анотація. У статті досліджується методика навчання майбутніх філологів ведення дискусії англійською мовою на основі проблемних ситуацій. Описано характеристики дискусії та структуру; визначено труднощі навчання дискусії. Проаналізовано існуючі наукові концепції щодо навчання дискусії та типології проблемних ситуацій. Теоретично обґрунтовано і практично розроблено підсистему вправ для навчання майбутніх філологів ведення дискусії англійською мовою на основі проблемних ситуацій та укладено модель організації навчання на її основі.

Ключові слова: дискусія-обмін думками, проблемні ситуації, проблемні завдання, майбутні філологи.

Зайцева И. В., Писанко М. Л. Киевский национальный лингвистический университет

Методика обучения будущих филологов ведению дискуссии-обмену мнениями на английском языке на основе проблемных ситуаций.

Аннотация. В статье исследуется методика обучения будущих филологов ведению дискуссии на английском языке на основе проблемных ситуаций. Описаны характеристики дискуссии и структура; определены трудности обучения дискуссии. Проанализированы существующие научные концепции относительно обучения дискуссии и типологии проблемных ситуаций. Теоретически обоснована и практически разработана подсистема упражнений для обучения будущих филологов ведению дискуссии на английском языке на основе проблемных ситуаций и модель организации обучения на ее основе.

Ключевые слова: дискуссия-обмен мнениями, проблемные ситуации, проблемные задания, будущие филологи.

Zaitseva I., Pysanko M. Kyiv National Linguistic University

Methods of teaching prospective philologists' discussion in English based on problematic situations

Abstract. Introduction. The article deals with the problem of methods of teaching prospective philologists discussion in English based on problematic situations. The characteristics of discussion and its structure have been described. Psycholinguistic, linguistic, methodological and psychological difficulties in teaching discussion have been developed. **Methods.** The studies on methods of teaching prospective philologists discussion in English conducted abroad and in Ukraine have been reviewed and the typology of problematic situations have been considered. **Results.** The nomenclature of problematic situations and tasks for teaching first-year students discussion, formed the basis for educational materials' selection (informative and edifying articles and television programs in English), have been developed. Both the subsystem of exercises for teaching prospective philologists discussion in English based on problematic situations and the model of learning organization based on the subsystem have been put into practice. **Conclusion.** To sum up, the experimental teaching has proved the validity of the suggested methodology; its optimal edition has been substantiated. Methodological recommendations to teachers for organizing prospective philologists' discussion in English in the process of teaching on the basis of problematic situations have been developed.

Key words: opinion exchange discussion, problematic situations, problematic tasks, future philologists.

Однією з провідних тенденцій сучасної методики викладання іноземних мов є пошук шляхів навчання ефективного мовленнєвого спілкування з метою гуманізації навчального процесу. Вирішенням проблеми навчання дискусії займалися багато науковців (Н. П. Андронік, А. Й. Гордєєва, О. П. Дацків, Н. С. Дмитренко, Н. М. Топтигіна, В. В. Черниш та ін.). Аналіз методичної літератури показав, що питання навчання ведення дискусії та формування компетентності у діалогічному мовленні (ДМ) у майбутніх філологів – не нова, проте

залишається актуальною. Дослідники А. А. Алхазіашвілі, М. Л. Вайсбурд, І. О. Зимня, Р. П. Мільруд, В. Л. Скалкін, Дж. Андерсон заклали основи навчання ДМ. Аналіз сучасних наукових досліджень свідчить, що останнім часом інтенсивно вивчаються окремі аспекти навчання ДМ, зокрема розроблено різні методики: проблемно-орієнтоване навчання у викладанні англійської мови у вищому навчальному закладі (Дмітренко Н. С. 2017); навчання старшокласників обговорення проблем англійською мовою (АМ) у процесі міжкультурного спілкування (Гордєєва А. Й. 2004); навчання дискусії на матеріалі художніх текстів у процесі вивчення англійської як другої іноземної мови (Топтигіна Н. М. 2004); навчання майбутніх учителів англійської дискусії на основі автентичних поетичних творів (Андронік Н. П. 2009); формування вмінь говоріння у майбутніх учителів АМ засобами драматизації (Дацків О. П. 2011); формування у майбутніх учителів професійно орієнтованої компетентності в говорінні (Черниш В. В. 2013). Однак потребує вирішення питання методики навчання майбутніх філологів ведення дискусії на основі проблемних ситуацій (ПС). **Актуальність дослідження** зумовлена соціальним замовленням суспільства щодо підготовки майбутніх філологів, високими програмними вимогами до рівня сформованості у студентів першого року навчання мовних факультетів компетентності в англійському ДМ, необхідністю використання проблемних ситуацій у процесі навчання студентів ведення дискусії.

Метою статті є охарактеризувати методику навчання майбутніх філологів ведення дискусії АМ на основі проблемних ситуацій.

Одним із способів організації ефективного навчання ведення дискусії методисти вважають застосування ПС і проблемних завдань (ПЗ) (А. Й. Гордєєва, І. О. Зимня, О. В. Ковалевська, Н. М. Топтигіна), під час вирішення яких учасники навчального процесу взаємодіють один з одним, обмінюються інформацією, вирішують проблеми, моделюють ситуації, оцінюють дії колег і власну поведінку [9]. При цьому організація навчання дискусії здійснюється на засадах ситуативно-функціонального підходу [10] з урахуванням принципів навчання: активності, наочності, ситуативності, випереджальної професійної спрямованості змісту навчального матеріалу, новизни, функціональності. Дискусія дає змогу брати участь у діалозі із носіями мови при достатньому ступені невимушеності і спонтанності, дискутувати у межах відомих контекстів, викладаючи та захищаючи свою точку зору [11], а також організувати обговорення проблеми.

У межах нашого дослідження ми обрали дискусію-обмін думками, яка тлумачиться як обговорення проблеми шляхом обміну думками при співпаданні чи розходженні точок зору. Структура організації та проведення дискусії-обміну думками передбачає чотири стадії: організація дискусії (оголошення теми, визначення мети, поділ студентів на групи, вибір представника групи, встановлення регламенту дискусії), переддискусія (постановка ПЗ, опис ПС, обмін думками щодо ПС у підгрупах, визначення загальної точки зору шляхом аргументації), власне дискусія (аргументація представника кожної підгрупи, представлення шляхів вирішення ПС), аналіз дискусії (зіставлення мети дискусії з отриманими результатами і висновками, оцінка результатів, виявлення їхніх позитивних і негативних аспектів, оцінювання роботи студентів, підбиття підсумків).

Ведення дискусії передбачає наявність у студентів комунікативно-дискусійних умінь (КДУ), під якими ми розуміємо здатність управляти мовленнєвою діяльністю під час дискусії у процесі вирішення ПЗ. Аналіз психолінгвістичних характеристик ДМ і дискусії, як його різновиду, дав змогу виділити її особливості (вмотивованість, зверненість, ситуативність, наявність ПС, емоційна забарвленість, спонтанність, тематичність, двосторонній характер мовлення), визначити її трьохфазову організацію (мотиваційно-спонукальна, орієнтовно-дослідна та виконавча фази), виокремити психолінгвістичні механізми ДМ (репродукції, вибору, комбінування, конструювання, прогнозування, дискурсивності).

Аналіз психолінгвістичних особливостей дискусії, вікових особливостей студентів першого року навчання і результати проведеного анкетного опитування студентів-першокурсників мовних факультетів ВНЗ України дали можливість виділити труднощі навчання дискусії: психолінгвістичні (аргументація точки зору, перехоплення ініціативи в розмові); лінгвістичні (використання лексичних одиниць, граматичних структур, фразових дієслів, мовленнєвих кліше, недостатня практика спілкування та обмежений словниковий запас); психологічні (страх припуститися помилки, відсутність мотивації, неактуальність теми обговорення, занижена самооцінка, тривожність); методичні (невідповідність між системою знань у студентів, новою інформацією та рівнем розвитку КДУ, відсутністю життєвого досвіду або знань про предмет обговорення).

Визначені труднощі й теоретичні передумови навчання майбутніх філологів дискусії на основі ПС дають змогу стверджувати, що відібраний навчальний матеріал і розроблені комплекси вправ складають основу для моделювання ПС у навчальних умовах, що передбачає здійснення відбору ПС і створення відповідних ПЗ на їхній основі. При цьому враховуються структура і компонентний склад ПС (ПЗ, шляхи вирішення ПЗ, мотив, час, місце, учасники/умови спілкування), а також їхні типи, виділені нами на основі типології ПС Г. К. Селевка [13]: *ситуації несподіваності, конфлікту, передбачення, спростування, невідповідності, невизначеності, вибору*. На основі сфер спілкування, Програмних вимог [12], вікових особливостей студентів-першокурсників, результатів проведеного анкетування, а також спираючись на принципи відбору навчального матеріалу: *ситуативно-тематичний, проблемності викладу матеріалу, культурологічної спрямованості, новизни* [8], укладено номенклатуру ПС (всього 21) і створено ПЗ (всього 21) для студентів першого курсу мовних факультетів, що покладено в основу відбору аудіо- й аудіовізуальних і друкованих матеріалів для навчання дискусії. Навчальні матеріали є автентичним зразком усного продукту (телепередача: ток-шоу – як зразок ведення дискусії); основою для формування мовленнєвих навичок і вмій ДМ (тексти для читання й аудіювання, діалоги-зразки) і для подальшого аналізу, обговорення й організації дискусії (статті з газет і журналів, сюжети телепередач).

Загальними критеріями відбору англomовних статей і сюжетів телепередач є такі: автентичності, проблемності, тематичності, інформативності, актуальності, культурологічної спрямованості, відповідності програмним вимогам та інтересам студентів, новизни, доступності і посиленості матеріалу тощо. Спеціальним критерієм відбору статей є кількісний критерій, згідно з яким обсяг статті визначається з урахуванням виду читання, передбаченого у завданні до вправ. Вправи для розвитку КДУ передбачають ознайомлювальне й вивчаюче читання, а також їх комбінування. Обсяг статті у друкованих знаках (др. зн.) для ознайомлювального й вивчаючого читання складає 1500 – 2000 др. зн. (1 – 1,5 сторінки), а для позааудиторного – вдвічі більше [14]. Спеціальними критеріями відбору сюжетів телепередач є критерій емоційної тональності телесюжету й кількісний критерій [2], який передбачає врахування тривалості звучання сюжету телепередачі (6 – 7 хвилин), що є оптимальним часом для сприйняття без значних втрат інформації.

У результаті аналізу провідних англomовних молодіжних журналів, газет і відеосюжетів телепередач щодо їх відповідності названим критеріям ми відібрали 10 статей з журналів, 12 статей з газет і 18 сюжетів телепередач для навчання студентів дискусії АМ. Джерелами відбору стали 18 автентичних журналів: *Seventeen, The National Student, Justine Magazine, Teen Voices, Alloy, Your Teen Mag, Girls Life, Teen Ink, Gurl, Youth Outlook, Sugar, Shout, Bliss, Clash, Star, RealityTV, Teen Vogue, Elle*, 6 британських газет: *The Guardian, The Express, The Telegraph, The Sun, The Mirror, The People*, 4 американські газети: *The Washington Post, The New York Times, The New York Post, The Daily Mail* та відеосюжети телепередач, розміщені на Інтернет-сайтах <http://www.oprah.com/media.html>, <http://www.youtube.com>.

Спираючись на обґрунтовані методистами етапи навчання дискусії, її структуру, враховуючи складність процесу навчання й організації дискусії на основі ПС, виділено п'ять етапів навчання дискусії: пропедевтичний, організаційно-мотиваційний, інформативно-підготовчий, ситуативно-дискусійний і констатувально-інтерпретаційний.

Пропедевтичний етап передбачає підготовку студентів до навчання дискусії і зумовлений низкою труднощів, адже студенти-першокурсники ще не мають належного рівня сформованості КДУ. Оскільки передумовою навчання студентів дискусії-обміну думками є сформовані у них уміння у ДМ, то навчання дискусії доцільно починати з розвитку вмінь на основі діалогу-обміну думками і діалогу-обговорення, які мають на меті навчити студентів повідомити інформацію, обговорити проблему, переконати співрозмовника тощо. Таким чином, уже протягом першого етапу у студентів починають формуватися і розвиватися такі КДУ: починати діалог, підтримувати бесіду з метою її продовження, запитати точку зору; висловити свою думку щодо почутого/прочитаного, демонструвати зацікавленість у предметі обговорення тощо.

Організаційно-мотиваційний етап передбачає створення мотиваційної готовності студентів до обговорення ПС, вибір проблеми із запропонованих викладачем, визначення мети, поділ студентів на підгрупи, вибір представника підгрупи; встановлення регламенту дискусії викладачем, прогнозування змісту дискусії. Цей етап також спрямований на формування та розвиток організаційних умінь (обґрунтовувати вибір проблеми, визначати мету дискусії) і прогностичних умінь (прогнозувати ПС, зміст дискусії, ймовірність подій і наслідків у ПС).

Метою *інформативно-підготовчого* етапу є первинне орієнтування в дискусії, яке відбувається шляхом ознайомлення із ПС у процесі перегляду відеосюжетів телепередач під час роботи в аудиторії, а також у процесі самостійного читання статей, одержання і пошуку нової інформації із статей, аналізу ПС, визначення загальної точки зору підгрупи. Аналіз ПС здійснюється у процесі заповнення студентами інтелектуальної карти з використанням прийому "*евристична бесіда*" (жорстке керування): студенти аналізують ПС, відповідаючи на серію навідних запитань, запропонованих викладачем, або за допомогою прийому "*мікрофон*" (часткове керування): студенти аналізують ПС, висловлюючись з приводу проблеми та причин її виникнення, передаючи один одному уявний мікрофон. Обидва прийоми дають студентам можливість зібрати необхідні для обговорення ідеї і визначити загальну точку зору підгрупи, а використання інтелектуальної карти – записати ідеї та візуалізувати інформацію, необхідну для вирішення ПС. На цьому етапі у студентів формуються і розвиваються такі КДУ: описати ПС, виявити причини її виникнення і наслідки; висловити пропозиції щодо варіантів вирішення ПС, зважаючи на думку співрозмовника; деталізувати повідомлення, уточнити обставини, вказати на зв'язок фактів з новою/відомою інформацією щодо ПС; доповнювати/розширювати зміст висловлювання.

Метою *ситуативно-дискусійного етапу* є проведення дискусії, що починається із постановки ПЗ викладачем і передбачає пошук студентами способів його вирішення, визначення позитивних і негативних наслідків обраних рішень у процесі заповнення інтелектуальної карти. Далі починається дискусія: висловлення думки представника підгрупи на основі одержаної ролі, знаходження колективного рішення. Вирішення ПЗ може відбуватися з жорстким керуванням (прийом "*займи позицію*") і частковим (прийом "*дерево рішень*"). Обмін думками у підгрупах з використанням прийому "*займи позицію*" відбувається на основі варіантів рішень, ролей і позицій, що мають обстоювати студенти, наданих їм викладачем, тоді як застосування прийому "*дерево рішень*" передбачає самостійний пошук студентами варіантів вирішення ПЗ, розподіл ролей у підгрупі, самостійне визначення позиції, яку обстоює студент. Обговорення у підгрупах завершується виступами представників підгруп, які аргументують обраний у підгрупі спосіб вирішення ПЗ, після чого необхідно знайти компроміс щодо його вирішення. На цьому етапі у студентів формуються і розвиваються такі КДУ: вступати в дискусію; переконувати

комунікантів шляхом аргументації/контраргументації; наводити приклади; тактовно висловлювати свою згоду/незгоду з ПС; підтримувати дискусію; надавати поради, знаходити шляхи розв'язання ПС.

Констатувально-інтерпретаційний етап передбачає формулювання висновків і проведення аналізу дискусії: виявлення її позитивних і негативних аспектів, підбиття підсумків дискусії студентами й оцінювання діяльності студентів викладачем. На цьому етапі розвиваються такі КДУ: завершувати обговорення, висловлюючи ставлення до ПС, підбивати підсумки дискусії, зіставляти мету дискусії з її результатами.

Поетапна організація навчання майбутніх філологів ведення дискусії АМ на основі ПС, наведені в кожному з описаних вище етапів КДУ, дали можливість розробити підсистему вправ для навчання майбутніх філологів ведення дискусії АМ на основі ПС, яка входить до системи вправ для навчання ДМ і реалізується у відповідних комплексах вправ, організованих у навчальний посібник "Solving Problems Through Discussion" [6].

Розроблена підсистема складається з 6-ти груп вправ:

1) група вправ для розвитку комунікативно-дискусійних умінь на основі діалогу-обміну думками, діалогу-обговорення, яка містить такі підгрупи вправ для розвитку вмінь: починати діалог: продукувати ініціативну репліку, звернутися до співрозмовника, обираючи адекватні мовленнєві формули; підтримувати бесіду з метою її продовження; запитати точку зору інших комунікантів; висловити свою думку щодо почутого/прочитаного; підтримати/не підтримати точку зору комуніканта;

2) група вправ для розвитку організаційних умінь ведення дискусії, яка містить такі підгрупи вправ для розвитку вмінь: демонструвати зацікавленість у предметі обговорення, обґрунтовувати вибір обраної проблеми для обговорення, визначати мету дискусії;

3) група вправ для розвитку прогностичних умінь, яка містить такі підгрупи вправ для розвитку вмінь: прогнозувати ПС, прогнозувати ймовірність подій і наслідків у певній ПС, прогнозувати зміст дискусії;

4) група вправ для розвитку умінь читання й аудіювання у процесі ознайомлення з ПС, яка містить такі підгрупи вправ для розвитку вмінь: розуміти загальний зміст прочитаного/почутого, узагальнювати факти/події, співвідносити факти, встановлювати зв'язки, оцінювати й інтерпретувати одержану інформацію;

5) група вправ для формування і розвитку комунікативно-дискусійних умінь описати ПС, яка містить такі підгрупи вправ для розвитку вмінь: описати проблему/ПС, виявити причини її виникнення і наслідки, висловити пропозиції щодо варіантів вирішення ПС, висвітлюючи власну точку зору і зважаючи на точку зору співрозмовника, деталізувати повідомлення, уточнити обставини, вказати на зв'язок фактів з новою або відомою інформацією щодо ПС, доповнювати і розширювати зміст висловлювання;

6) група вправ для формування і розвитку комунікативно-дискусійних умінь вести і завершувати дискусію, підбивати підсумки, зіставляти мету дискусії з її результатами, визначати позитивні і негативні аспекти дискусії, яка містить такі підгрупи вправ для розвитку вмінь: вступати в дискусію, переконувати комунікантів шляхом аргументації/контраргументації, тактовно висловлювати свою згоду/незгоду з точкою зору співрозмовника, наводити приклади з метою аргументації/контраргументації; підтримувати дискусію, розгортаючи висловлювання, уточнюючи, вносячи корективи у висловлювання співрозмовника, надавати поради і реагувати на поради інших, знаходити шляхи розв'язання ПС, знаходити компроміс, дійти згоди у вирішенні проблеми/ПС; завершувати обговорення, висловлюючи власне ставлення до розглянутої проблеми/ПС, підбивати підсумки дискусії, зіставляти мету дискусії з її результатами, визначати позитивні і негативні аспекти дискусії.

Модель навчання майбутніх філологів ведення дискусії АМ на основі ПС, яка реалізується у межах практичного курсу "Англійська мова" і передбачає відведення $\approx 1/8$ загальної

кількості годин для навчання ДМ: ≈ 57 год. аудиторної роботи: 33 год. (I семестр) і 24 год. (II семестр) і ≈ 32 год. самостійної роботи (підготовка до практичних занять): 20 год. (I семестр) і 12,5 год. (II семестр). Зважаючи на розподіл годин за семестрами та тематику спілкування протягом першого року навчання майбутніх філологів АМ в Київському національному лінгвістичному університеті, навчання власне дискусії відбувається у межах кожної теми у I семестрі (3 дискусії) і у межах кожної підтеми у II семестрі (6 дискусій). Відведена кількість годин пояснюється тим, що на I курсі навчання говоріння відводиться домінуюча роль, а участь у дискусії передбачає розвиток умінь невідготовленого мовлення у межах змістового та тематичного матеріалу, передбаченого Програмою. Саме тому 10-15 хв. кожного практичного заняття має бути присвячено навчання діалогу-обміну думками і діалогу-обговоренню (пропедевтичний етап), останні два заняття з теми (I семестр) / підтеми (II семестр) мають на меті навчання власне дискусії. Так, $\frac{1}{2}$ передостаннього заняття відводиться на створення мотиваційної готовності до участі у дискусії, організацію дискусії (організаційно-мотиваційний етап) і демонстрацію ПС шляхом перегляду відеосюжету телепередачі (початок інформативного етапу). Студентам пропонується самостійне читання статті з метою пошуку і вилучення інформації, необхідної для вирішення ПС, аналіз ПС шляхом заповнення інтелектуальної карти, програмування і планування іншомовного висловлювання на основі одержаної інформації (продовження інформативного етапу). На наступному занятті студенти обмінюються думками у підгрупах для визначення загальної точки зору підгрупи (завершення інформативного етапу). Після цього починається проведення дискусії (ситуативно-дискусійний етап). Після завершення обговорення відбувається підбиття підсумків і аналіз дискусії (констатувально-інтерпретаційний етап). Розроблена модель характеризується системністю, послідовністю і взаємозв'язком компонентів [7].

Як свідчать результати проведеного експерименту [5], навчання дискусії на інформативно-підготовчому й ситуативно-дискусійному етапах має відбуватися із жорстким ступенем керування з боку викладача протягом I семестру й частковим ступенем керування протягом II семестру.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Таким чином, дискусія-обмін думками є особливим варіантом організації обговорення проблеми, який не лише посилює активність всіх її учасників, а й формує навички участі у груповій роботі, спільному прийнятті рішень і є передумовою подальшого навчання студентів ведення дебатів, диспуту на старших курсах навчання ІМ. Об'єктом навчання ведення дискусії є ПС, яка стимулює роботу студентів під час занять. Не викликає сумнівів, що успішність дискусії залежить від опанування студентами необхідних КДУ.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо у розробці методики навчання майбутніх філологів дискусії на засадах ПС протягом другого і третього років навчання у ВНЗ, а також у залученні інших прийомів і технологій проблемного навчання для розвитку КДУ студентів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андронік Н. П. Навчання майбутніх учителів англомовної дискусії на основі автентичних поетичних творів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01, 13.00.02 / Андронік Наталя Павлівна. – К., 2009. – 338 с.
2. Вікович Р. І. Навчання студентів мовних спеціальностей аудіювання англомовних теленовін : дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.02 / Вікович Роксоляна Ігорівна. – К., 2012. – 344 с.
3. Гордєєва А. Й. Навчання старшокласників загальноосвітньої школи обговорення проблем англійською мовою у процесі міжкультурного спілкування : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Гордєєва Анжела Йосипівна. – К., 2004. – 254 с.
4. Дацків О. П. Методика формування вмій говоріння у майбутніх учителів англійської мови засобами драматизації : дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.02 / Дацків Ольга Павлівна. – К., 2011. – 321 с.

5. Зайцева І. В. Експериментальна перевірка ефективності методики навчання майбутніх філологів ведення англійської дискусії на основі проблемних ситуацій / І. В. Зайцева // Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія : Педагогіка та психологія. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2014. – Вип. 23. – С. 53–68.
6. Зайцева І. В. Solving Problems Through Discussion : навч. посіб. / Ірина Володимирівна Зайцева. – К. : Ленвіт, 2014. – 192 с.
7. Зайцева І. В. Модель навчання майбутніх філологів ведення англійської дискусії на основі проблемних ситуацій / І. В. Зайцева, М. Л. Писанко // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Педагогіка. – 2015. – № 3. – С. 72–81.
8. Зимняя И. А. Психологические аспекты обучения говорению на иностранном языке / Ирина Алексеевна Зимняя. – М. : Просвещение, 1985. – 160 с.
9. Ковалевская О. В. Генезис и современное состояние проблемного обучения (общепедагогический анализ применительно к методике преподавания иностранных языков) : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.01, 13.00.02 / Ковалевская Елена Витальевна. – Москва, 2000. – 417 с.
10. Пассов Е. И. Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению : пособие для учителей иностранных языков / Ефим Израильевич Пассов. – [2-е изд.]. – М. : Просвещение, 1991. – 223 с.
11. Петрусевич Ю. А. Види та форми інтерактивних технологій для навчання майбутніх учителів монологічного мовлення / Ю. А. Петрусевич // Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія : Педагогіка і психологія. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2011. – Вип. 19. – С. 131–142.
12. Програма з англійської мови для університетів / інститутів (п'ятирічний курс навчання): Проект [Колектив авт. : С. Ю. Ніколаєва, М. І. Соловей, Ю. В. Головач та ін.]. – Вінниця : “Нова книга”, 2001. – С. 5–65
13. Селевко Г. К. Современные образовательные технологии / Георгий Константинович Селевко. – М. : Народное образование, 1998. – 256 с.
14. Тарнопольський О. Б. Методика навчання іноземної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти : навч. посібник / Олег Борисович Тарнопольський. – Дніпропетровськ : Вид-во ДУЕП, 2005. – С. 1–29.
15. Топтигіна Н. М. Навчання дискусії на матеріалі художніх текстів у процесі вивчення англійської як другої іноземної мови : дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.02 / Топтигіна Наталя Михайлівна. – К., 2004. – 210 с.
16. Черниш В. В. Методика формування у майбутніх учителів професійно орієнтованої англійської компетенції в говорінні : [монографія] / Валентина Василівна Черниш. – К. : Ленвіт, – 2013. – 395 с.
17. Problem-based learning in teaching English as a foreign language: theoretical and practical issues : монографія / [за заг. ред. Н.Є. Дмитренко]. – Вінниця : ВДПУ, 2017. – 164 с.

REFERENCES

1. Andronik N. P. Navchannya majbutnih uchiteliv anglovmovnoї diskusії na osnovi avtenticnih poetichnih tvoriv : dis. ... kand. ped. nauk : 13.00.01, 13.00.02 / Andronik Natalya Pavlivna. – K., 2009. – 338 s.
2. Vikovich R. I. Navchannya studentiv movnih special'nostej audiyuvannya anglovmovnih telenovin : dis. ... kandidata ped. nauk : 13.00.02 / Vikovich Roksolyana Igorivna. – K., 2012. – 344 s.
3. Gordeeva A. J. Navchannya starshoklasnikiv zagal'noosvitn'oi shkoli obgovorennya problem anglijs'koyu movoyu u procesi mizhkul'turnogo spilkuvannya : dis. ... kand. ped. nauk: 13.00.02 / Gordeeva Anzhela Josipivna. – K., 2004. – 254 s.

4. Dackiv O. P. Metodika formuvannya vmin' govornnaya u majbutnih uchiteliv anglijs'koї movi zasobami dramatizacii : dis. ... kandidata ped. nauk : 13.00.02 / Dackiv Ol'ga Pavlivna. – K., 2011. – 321 c.
5. Zajceva I. V. Eksperimental'na perevirka efektivnosti metodiki navchannya majbutnih filologiv vedennya anglo-movnoї diskusii na osnovi problemnih situacij / I. V. Zajceva // situacij / I. V. Zajceva // Visnik Kiїvs'kogo nacional'nogo lingvistichnogo universitetu. Seriya : Pedagogika ta psihologiya. – K. : Vid. centr KNLU, 2014. – Vip. 23. – S. 53–68.
6. Zajceva I. V. Solving Problems Through Discussion : navch. posib. / Irina Volodimirivna Zajceva. – K. : Lenvit, 2014. – 192 s.
7. Zajceva I. V. Model' navchannya majbutnih filologiv vedennya anglo-movnoї diskusii na osnovi problemnih situacij / I. V. Zajceva, Pisanko M. L. // Naukovi zapiski Ternopil's'kogo nacional'nogo pedagogichnogo universitetu im. Volodimira Gnatyuka. Seriya : pedagogika, 2015. – № 3. – S. 72–81.
8. Zimnyaya I. A. Psihologicheskie aspekty obucheniya govoreniju na inostrannom yazyke / Irina Alekseevna Zimnyaya. – M. : Prosveshchenie, 1985. – 160 s.
9. Kovalevskaya O. V. Genesis i sovremennoe sostoyanie problemnogo obucheniya (obshchepedagogicheskij analiz primenitel'no k metodike prepodavaniya inostrannyh yazykov) : dis. ... doktora ped. nauk : 13.00.01, 13.00.02 / Kovalevskaya Elena Vital'evna. – Moskva, 2000. – 417 s.
10. Passov E. I. Kommunikativnyj metod obucheniya inoyazychnomu govoreniju : posobie dlya uchitelej inostrannyh yazykov / Efim Izral'evich Passov. – [2-e izd.]. – M. : Prosveshchenie, 1991. – 223 s.
11. Petrusovich YU. A. Vidi ta formi interaktivnih tekhnologij dlya navchannya majbunih uchiteliv monologichnogo movlennya / YU. A. Petrusovich // Visnik Kiїvs'kogo nacional'nogo lingvistichnogo universitetu. Seriya : Pedagogika i psihologiya. – K. : Vid. centr KNLU, 2011. – Vip. 19. – S. 131–142.
12. Programa z anglijs'koї movi dlya universitetiv / institutiv (p'yatirichnij kurs navchannya): Proekt [Kolektiv avt. : S. YU. Nikolaeva, M. I. Solovej, YU. V. Golovach ta in.]. – Vinnicya : “Nova kniga”, 2001. – S. 5–65
13. Selevko G. K. Sovremennye obrazovatel'nye tekhnologii / Georgij Konstantinovich Selevko. – M. : Narodnoe obrazovanie, 1998. – 256 s.
14. Tarnopol's'kij O. B. Metodika navchannya inshomovnoї movlennevoї diyal'nosti u vishchomu movnomu zakladi osviti : navch. posibnik / Oleg Borisovich Tarnopol's'kij. – Dnipropetrovs'k : Vid-vo DUEP, 2005. – S. 1 – 29.
15. Toptigina N. M. Navchannya diskusii na materiali hudozhnih tekstiv u procesi vivchennya anglijs'koї yak drugoї inozemnoї movi : dis. ... kandidata ped. nauk : 13.00.02 / Toptigina Natalya Mihajlivna. – K., 2004. – 210 s.
16. Chernish V. V. Metodika formuvannya u majbutnih uchiteliv profesijno orientovanoї anglo-movnoї kompetencii v govornni : [monografiya] / Valentina Vasilivna Chernish. K. : Lenvit, – 2013. – 395 c.
17. Problem-based learning in teaching English as a foreign language: theoretical and practical issues : monografiya / [za zag. red. N.Є. Dmitrenko]. – Vinnicya : VDPU, 2017. – 164 s.